

Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2020 m. birželio 10 d. pasitarimo sprendimo
(protokolo Nr. 28, 5 klausimas)
3 priedas

(Plėtos programos priemonės pagrindimo forma)

PRIEMONĖS

NR. (priemonės kodas pagal Priemonių ir projektų kodavimo instrukciją) „(nurodomas pavadinimas, ne daugiau kaip 6 žodžiai)“

PAGRINDIMAS

NPP uždavinys	<i>Nurodomas Nacionalinės pažangos programos (NPP) uždavinys, perkeltas iš NPP, prie kurio įgyvendinimo prisideda priemonė. Gali būti nurodomas tik vienas NPP uždavinys.</i>
Plėtos programa	<i>Nurodomas plėtos programos, prie kurios įgyvendinimo prisideda priemonė, pavadinimas. Gali būti nurodoma tik viena plėtos programa.</i>
Atsakinga ministerija (koordinuojanti institucija)	<i>Nurodoma už plėtos programą atsakinga ministerija (taip pat nurodoma koordinuojanti institucija, jei yra koordinatorius).</i>

I. SITUACIJOS ANALIZĖ IR SIEKIAMAS POKYTIS

1. Priemonės poreikis, tikslinės grupės ir laukiamo pokyčio detalizavimas

Vadovaujantis Plėtos programoje aprašyta problemos ir priežasčių analize detaliau pagrindžiamas šios konkrečios priemonės poreikis, nurodomas laukiamas kiekybinis ir/ar kokybinis pokytis.

Nurodoma, kokiai tikslinei grupei aktuali sprendžiama problema, kokios tikslinės grupės yra tiesiogiai ar netiesiogiai susijusios su sprendžiama problema ir jos priežastimis. Detalizuojama, kokiems tikslinės grupės poreikiams sprendžiama problema darys poveikį. Paaiškinama, kaip tikslinės grupės ir jų poreikiai, tikėtina, keisis ateityje, atsižvelgiant į demografines, technologines ir kitas priemonei aktualias tendencijas trumpuoju, vidutiniu ir ilguoju laikotarpiu.

Jeigu sprendžiama problema susijusi su paslaugų prieinamumu, kiekybe ar kokybe, nurodomi parametrai ir/ar standartai, kurie tai apibrėžia, reglamentuoja. Nurodoma, kaip paslauga atitinka reikalavimus šiuo metu, kokie tikėtini/siektini parametru ir/ar standartų pokyčiai įgyvendinus priemonę. Vadovaujantis objektyviais ir viešai prieinamais informacijos šaltiniais detalizuojamas ir pagrindžiamas paslaugos poreikis.

Privaloma aptarti paslaugos teikimą konsoliduojant ar kooperuojantis (su tos pačios ar kitos srities institucijomis) ar pagrįsti tokių galimybių nebuvimą.

Jei priemonė nesprenžia problemos priežasčių (ar sprendžia jas iš dalies), tačiau ji yra reikalinga dėl teigiamo poveikio problemos pasekmėms, pagrindžiama, kodėl nėra galimybių spręsti problemos priežastis ir paaiškinamas priemonės poveikis problemos pasekmėms.

Jeigu panaši priemonė ar priemonių rinkinys ar panaši veikla buvo įgyvendinta anksčiau, išanalizuojama ir pateikiama informacija, ar spręsta problema vis dar aktuali, kas tai lėmė.

2. Įgyvendinimo teritorija ir teritoriniai skirtumai

Nurodoma, kokioje teritorijoje (kur) bus įgyvendinama priemonė. Paaiškinant teritoriją, kurioje bus įgyvendinama priemonė, identifikuojamos (jei yra žinoma) konkrečios lokacijos, kur planuojama įgyvendinti priemonės projektus. Jeigu to neįmanoma padaryti ar tai neturi esminės įtakos, tuomet paaiškinamas priemonės įgyvendinimo teritorijų pobūdis (pvz. didieji miestai, kaimiškos vietovės ar pan.).

Detalizuojama, ar egzistuoja reikšmingi teritoriniai (pvz. regioniniai, tarp atskirų savivaldybių, tarp skirtingų seniūnijų ir pan.) skirtumai (ekonominiai, socialiniai, demografiniai), kurie svarbūs priemonės planavimui ar įgyvendinimui.

Paaiškinami (kai aktualu) erdviniai apribojimai, nulemiantys priemonės apimtį ir pobūdį. Erdviniai apribojimai apima teritorijų planavimo sprendinius, geografines ir gamtines teritorijų charakteristikas.

II. ALTERNATYVŲ ANALIZĖ

Priemonės alternatyvos formuojamos pasirenkant galimus skirtingus veiksmus (reguliacinius, investicinius, komunikacinius) ir jų derinius bei kitus esminius intervencijos sprendinius (tikslinės grupės segmentas, projektų vykdytojai, kt.).

Priemonės veiksmų tipai:

- Reguliaciniai veiksmai (mokestiniai, finansinės paskatos ir kitos išmokos);
- Investiciniai veiksmai (infrastruktūros vystymas, paslaugų teikimas bei investicijos į žinias ir žmogiškuosius išteklius);
- Komunikaciniai veiksmai (veiksmai, kuriais siekiama supažindinti tikslinę grupę su naujomis idėjomis, siekiant elgsenos bei nuostatų pokyčio. Komunikaciniai veiksmai gali būti savarankiški arba palengvinantys (pastiprinantys) kitų veiksmų įgyvendinimą).

Priemonės alternatyvos turi būti skirtos tai pačiai problemai spręsti. Nieko nedaryti nėra laikoma alternatyva.

Formuojant alternatyvas turi būti atsižvelgta į tai, kad teisės aktų nuostatos gali būti keičiamos ir jų keitimas gali būti vienas iš alternatyvos veiksmų.

3. Priemonės įgyvendinimo alternatyvos

Šioje dalyje pateikiami klausimai, padedantys suformuoti priemonės alternatyvas. Rekomenduojama klausimus apgalvoti ir aptarti priemonės rengimo komandoje (į klausimus atsakyti rašytine forma nereikalaujama), kad būtų suformuotos ne mažiau kaip trys alternatyvos, kaip spręsti identifikuotą problemą ir jos priežastis. Jei įmanomos tik dvi alternatyvos, pagrindžiama kodėl.

Formuojamos alternatyvos turėtų skirtis bent vienu veiksmu ar esmine veikla arba kitais esminiais intervencijos sprendiniais (pvz. skirtingi projektų vykdytojai, finansavimo forma, tikslinės grupės segmentas).

Dalis klausimų taikoma tiems atvejams, kai priemonės alternatyva formuojama remiantis anksčiau jau įgyvendintais veiksmais.

Klausimai:

- (Kai svarstomi anksčiau įgyvendinti veiksmai): Ar anksčiau įgyvendinti veiksmai pasiteisino? Kokie yra įrodymai dėl veiksmų įgyvendinimo rezultatų, poveikio ir naudingumo visuomenei (vertinimų išvados, statistiniai duomenys, išlaidų peržiūros duomenys ir pan.)? Kokie buvo sėkmingiausi įgyvendintos priemonės projektai? Ar anksčiau įgyvendinti veiksmai ar dalis veiklų gali būti įtraukti į priemonės alternatyvą?

- (*Kai svarstomi anksčiau įgyvendinti veiksmai*): Ar buvo pademonstruotas intervencijos „taiklumas“, atsižvelgiant į teritorinius ypatumus (teritorinius/regioninius skirtumus) bei kitus demografinius ir socioekonominius tikslinių grupių skirtumus? Ar ši informacija gali būti panaudota formuojant alternatyvas?
- (*Kai svarstomi anksčiau įgyvendinti veiksmai*): Kokie esminiai pokyčiai įvyko ankstesnės priemonės įgyvendinimo metu bei ex-post laikotarpiu (viešosios paslaugos apimčių bei poreikio pokyčiai, projektų vykdytojų veiklos, susijusios su investicijomis, vykdymo ar juridinio statuso pokyčiai, turto disponavimo bei nuosavybės pokyčiai, kt.)? Ar anksčiau įgyvendinta priemonė (veiksmas) galėtų būti modifikuojama, atsižvelgiant į įvykusius pokyčius ir taip suformuojama alternatyva?
- Ar galėtų būti suformuota alternatyva remiantis kitų šalių praktika, moksliniais straipsniais ir/ar tarptautinių organizacijų rekomendacijomis?
- Ar viena iš alternatyvų galėtų būti tam tikrų reguliacinių ir komunikacinių veiksmų įgyvendinimas be investicinių veiksmų arba su minimaliomis investicijomis?
- Ar viena iš alternatyvų galėtų būti problemos sprendimo perdavimas privačiai rinkai? Ar problema galėtų būti sprendžiama pritraukiant privačias lėšas? Ar problema galėtų būti sprendžiama pritraukiant nevyriausybinės organizacijos?
- Ar egzistuoja galimybė išplėsti paslaugos teikėjų/priemonės vykdytojų grupę apmokestinant (dalinai apmokestinant) paslaugas, siekiant sumažinti našta viešajam sektoriui?
- Ar planuojamos finansuoti veiklos turi potencialo būti finansiškai gyvybingomis (generuoti grynąsias pajamas arba finansinius sutaupymus). Ar priemonėje galėtų būti taikomos finansinės priemonės?
- Ar viena iš alternatyvų galėtų būti paslaugų teikimo konsolidavimas ar paslaugų teikėjų kooperavimasis?
- Kokius problemos sprendimus siūlo socialiniai ir ekonominiai partneriai? Ar remiantis šiais siūlymais galima suformuoti alternatyvą?

Išvardinkite alternatyvas, kurios bus lyginamos, ir trumpai paaiškinkite, kodėl suformuluota kiekviena iš jų. Kiekvieną alternatyvą detalizuokite pagal žemiau nurodytus požymius:

- Veiksmai ir veiklos;
- Tikslinės grupės (į ką nukreiptos priemonės veiklos);
- Projektų vykdytojai;
- Siekiami rezultatai;
- Finansavimo apimtis;
- Finansavimo forma.

4. Alternatyvų palyginimas ir geriausios alternatyvos pasirinkimo argumentai

Alternatyvų palyginimas atliekamas taikant sąnaudų ir naudos analizę (SNA), sąnaudų veiksmingumo analizę (SVA) arba daugiakriterinę analizę. Metodo pasirinkimą sąlygoja priemonės pobūdis ir jos kuriamas poveikis.

Kiti analizės metodai, pavyzdžiui, makroekonominis modeliavimas, gali būti naudojami kaip papildomi, kai jie padeda suformuoti išvalgas ar generuoti duomenis SNA, SVA arba daugiakriterinei analizei.

Priemonės rengėjas SNA gali pasirinkti visais atvejais, tačiau kai kuriais atvejais vietoje SNA gali būti praktiška taikyti SVA. SVA gali būti taikomas įvertinti ir palyginti priemonių alternatyvas, kai tenkinami visi šie toliau pateikti bendrieji kriterijai:

- A) Visos alternatyvos siekia tų pačių homogeniškų rezultatų rodiklių;

- B) Siekiami rezultatai yra tiek svarbūs, kad nėra abejonių dėl jų naudų ir poreikio/būtinybės pasiekti;
- C) Priemonės esmė yra didinti efektyvumą/veiksmingumą, t. y. gerinti sąnaudų ir siekiamų rezultatų santykį. Taigi priemonė pirmiausia sukuria efektyvesnę/veiksmingesnę valstybės finansinių išteklių panaudojimą, o paslaugos ar infrastruktūros prieinamumo padidėjimas gali atsirasti tik kaip geresnio lėšų panaudojimo padarinys. Šiuo atveju kokybiniai pokyčiai gali pasireikšti tik dėl natūralios technologinės kaitos;
- D) Priemonės alternatyvose nėra sąnaudų elementų, kurių nebūtų galima įvertinti, o paslėptos sąnaudos (jei tokios visgi galėtų pasireikšti) nedidelės ir nereikšmingos;
- E) Alternatyvos nepasižymi skirtingu išoriniu poveikiu arba skirtumai tarp jų nereikšmingi.

SVA išimtinai gali būti (bet neprivalo) taikoma ir tokiu atveju, kai veiksmų įgyvendinimas yra privalomas dėl ES direktyvų reikalavimų ar tarptautinių įsipareigojimų (pvz., NATO, Šengeno sutarties) ir šie reikalavimai ar įsipareigojimai nustato konkrečius reikalavimus veiksmams ir rezultatams.

Išimtis taikyti SVA galima ir tokiu atveju, kai tai suderinta su programų portfelio valdytoju, jam pateikus tokio siūlymo pagrindimą.

Daugiakriterinė analizė gali būti taikoma tais atvejais, kai reikšminga dalis priemonės naudų negali būti išmatuojamos ar išreiškiamos pinigine išraiška. Pinigine išraiška išmatuojamas naudas apibrėžia Konversijos koeficientų bei ekonominės-socialinės naudų (žalos) apskaičiavimo metodika (skelbiama www.ppplietuva.lt). Taikant daugiakriterinę analizę, rekomenduojama priemonės investicijų, veiklos pajamų ir išlaidų srauto ir pinigine išraiška išmatuojamų naudų komponentų (jei taikomi) kriterijams suteikti 70 proc. svorio. Visais atvejais šie kriterijai turėtų sudaryti ne mažiau 60 proc. svorio nuo visų taikomų kriterijų (100 proc.).

Pagrindžiant priemonę, paaiškinama, kodėl šis metodas pasirinktas alternatyvų palyginimui

Alternatyvų palyginimas atliekamas naudojant centralizuotai parengtą priemonės skaičiuoklę. Naudojant skaičiuoklę apskaičiuojamos kiekvienos alternatyvos palyginamųjų parametru reikšmės:

- ✓ ekonominės naudų ir išlaidų santykis bei ekonominė grynoji dabartinė vertė (taikant SNA);
- ✓ santykinis rodiklis (taikant SVA);
- ✓ daugiakriterinės analizės rodiklis (taikant daugiakriterinę analizę).

Nurodoma, kuri alternatyva visuomenei naudingiausia, remiantis alternatyvų palyginamųjų parametru reikšmėmis ir atsižvelgiant į jos poveikį viešiesiems finansams. Toliau aprašoma ir įgyvendinimui pasirenkama ši priemonės alternatyva.

Siekiant įvertinti geriausios alternatyvos pasirinkimą nulemiančius faktorius, priemonės skaičiuoklėje atliekama jautrumo analizė. Paaiškinama, kaip į tai atsižvelgiama planuojant priemonę.

Visais atvejais įvertinamas alternatyvos poveikis viešiesiems finansams, t.y., kiek dėl priemonės įgyvendinimo, tikėtina, pasikeis valstybės ar savivaldybių biudžetų pajamos ir išlaidos.

III. GERIAUSIOS PRIEMONĖS ALTERNATYVOS DETALIZAVIMAS

5. Teisinė aplinka

Aprašoma teisinė aplinka bei nurodoma, kokie teisės aktai reglamentuoja pasirinktą priemonės alternatyvą (kiekvieno alternatyvos veiksmo). Nurodoma, kokie egzistuoja galimi priemonės

įgyvendinimo galimybių, priemonės finansuotinių veiklų, tikėtinų rezultatų bei poveikio, finansinio tęstinumo teisiniai apribojimai ir norminiai reikalavimai.

6. Priemonės projektų vykdytojai

Detalizuojami priemonės projektų vykdytojai pagal kiekvieną priemonės veiksmą (ar veiksmų grupę). Nurodomas ir pagrindžiamas priemonės vykdytojams taikomų teisinių apribojimų (juridinio asmens forma, steigėjas, įstaigos ar institucijos dydis, veiklos apribojimai ir pan.) pasirinkimas. Jei nurodomi konkretūs priemonės projektų vykdytojai, pagrindžiama, kodėl tik jie gali vykdyti konkrečias veiklas, teikti paslaugas. Nurodoma kur nustatyti šie teisiniai apribojimai, atsižvelgiant į priemonės projektų atrankos būdą.

7. Projektų atrankos būdai, principai ir sąlygos

Nurodomas pasirenkamas konkretus (-ūs) priemonės projektų atrankos būdas (-ai) pagal veiksmus ir pagrindžiamas toks pasirinkimas.

Jei priemonė buvo įgyvendinama anksčiau ir tęsiama, įvertinama, ar pasirinktas projektų atrankos būdas leido pasiekti geriausią tikėtiną rezultatą (pvz.: ar vykdant konkursą nebūtų sulaukta daugiau inovatyvesnių pasiūlymų, o taikant valstybės ar regionų planavimą nebuvo apsiribota inertiškai vykdytomis veiklomis ir praktika).

Jei paslaugos teikimą tikslinga apjungti, konsoliduoti ar kooperuoti, suformuojamas projektų atrankos principas, kriterijus ar sąlyga, kurios pagrindu būtų optimizuojamas paslaugos teikimas.

8. Priemonės įgyvendinimo laikotarpis ir įgyvendinimo planas¹

Detalizuojamas ir pagrindžiamas priemonės įgyvendinimo laikotarpis. Identifikuojama realiausia priemonės įgyvendinimo pradžia ir pabaiga. Nurodomi planuojami priemonės veiksmų įgyvendinimo laikotarpiai metais ir argumentuotai pagrindžiama, kodėl numatomi tokie terminai.

Pagrindžiama, ar priemonės įgyvendinimo sparta ir suplanuotos lėšos leis užtikrinti rodiklių reikšmių pasiekimą numatytu laiku.

9. Partnerystė su socialiniais ir ekonominiais partneriais

Nurodoma, ar priemonės rengimo ir derinimo procesuose buvo taikomas partnerystės (ne tik informacijos sklaidos) principas. Kokios konkrečios suinteresuotos šalys bei partneriai buvo įtraukti į priemonės rengimą ir derinimą?

Paaiškinama, kaip konkrečios suinteresuotos šalys ir socialiniai ekonominiai partneriai bus įtraukiami įgyvendinant priemonę. Identifikuojama, ar reikalingas socialinių ekonominių partnerių gebėjimų stiprinimas ar kita pagalba, siekiant juos tinkamai įtraukti į priemonės įgyvendinimą.

10. Priemonės įgyvendinimo stebėsenos rodikliai ir priemonės poveikio matavimas¹

Paaiškinama, kodėl naudojami pasirinkti stebėsenos rezultato ir/ar produkto rodikliai (kokios jų sąsajos su poveikio rodikliu, identifikuotu NPP). Nurodoma, ar yra kiti veiksniai, kurie turės įtakos siektinų reikšmių pasiekimui. Jeigu yra tokių veiksmų, jie nurodomi.

Detalizuojami duomenys ir prielaidos, naudojami nustatant tarpines ir galutines siektinas rodiklių reikšmes.

¹ Gali būti pildoma patvirtinus 2021–2030 metų Nacionalinį pažangos planą ir iki priemonės patvirtinimo.

Nurodomi priemonės įgyvendinimo stebėsenai priskirti rezultato, produkto (jei taikoma) rodikliai, jų matavimo vienetai, pradinės ir siektinos reikšmės:

Rodiklio kodas*	Rodiklio pavadinimas	Matavimo vienetas	Finansavimo šaltinis (-iai)	Pradinė rodiklio reikšmė (metai)	Siektinos reikšmės	
					Tarpinė reikšmė 2025 m.	Galutinė reikšmė

* Jei rodiklis nepatvirtintas, kodas nerašomas.

11. Priemonės veiklų finansavimo formos ir finansavimo šaltiniai¹

Nurodomas priemonės lėšų poreikio detalizavimas pagal finansavimo šaltinius. Vertinama ar planuojamos finansuoti veiklos turi potencialo būti finansiškai gyvybingomis (generuoti grynąsias pajamas arba finansinius sutaupymus). Ar planuojama taikyti finansines priemones? Paaiškinkite (jei tai nebuvo aptarta analizuojant alternatyvas).

Jeigu priemonė ar atskiri priemonės veiksmai gali būti finansuojami iš Lietuvoje neadministruojamų finansavimo šaltinių, detalizuojama ar jie bus naudojami, t. y. ar buvo/bus bandoma išnaudoti šiuos finansavimo šaltinius (jei taip, įrašoma į finansavimo šaltinių lentelę).

Finansavimo šaltiniai	Lėšų poreikis (tūkst. eurų)			
	n	n+1	n+2	Viso
1. Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas:				
1.1. Valstybės biudžeto lėšos				
1.2. ²				
2. Tarptautinė finansinė parama:				
2.1. Europos Sąjungos fondų lėšos				
2.2. Europos ekonominės erdvės (EEE) ir Norvegijos finansinių mechanizmų lėšos				
2.3. (pavyzdžiui: Horizontas)				
2.4.				
3. Kiti šaltiniai, iš jų:				
3.1. Savivaldybių biudžetų lėšos				
3.2. Privačios lėšos				
3.3. Kitos viešosios lėšos ³				
VISO:				

PRIEDAI:

1. Rodiklių nustatymo ir skaičiavimo aprašas (su rodiklių kortelėmis).

² Nurodoma privalomo bendrojo finansavimo lėšų dalis pagal fondus (jei taikoma) iš bendrosios valstybės biudžeto lėšų sumos.

³ Kiti piniginiai ištekliai, kuriais disponuoja valstybė ir (arba) savivaldybės, ir kitų juridinių asmenų, kurie yra perkančiosios organizacijos, nurodytos Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatyme, išskyrus perkančiąsias įmones, veikiančias vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srityje, lėšos.

IV. PRIEMONĖS ĮGYVENDINIMO VEIKSMŲ SUVESTINĖ

Veiksmas (veikla)	Veiksmo tipas ⁴	Galimi pareiškėjai	Projektų atrankos būdas ⁵	Prisidėjimas prie HP ⁶ (Taip/Ne)	Valstybės pagalba ⁷ (Taip/Ne)	Finansavimo forma ⁸⁹	Finansavimo suma ¹⁰ (tūkst. eurų.) ⁷	Finansavimo šaltinis (-iai) ⁷	Įgyvendinimo pradžia (metai, ketv.) ⁷	Administruojanti institucija ¹¹	Dalyvaujanti ministerija
1. (veiksmo pavadinimas.)											
1.1. (veiklos pavadinimas)											
2.											
3.											
4.											
.....											

⁴ Veiksmo tipai: R – reguliacinio, I – investicinio, K – komunikacinio pobūdžio veiksmų tipai.

⁵ Projektų atrankos būdai: V – valstybinis, K – konkursas, R – regioninis.

⁶ Pažymima, ar aktyviais veiksmais bus prisidedama prie horizontaliųjų principų įgyvendinimo.

⁷ Nurodoma, ar pagal veiksmus ar veiklas numatoma teikti valstybės pagalbą (vadovaujantis išimtimis, pagal su EK suderintą, derinamą ar planuojamą derinti schemą, taikant *de-minimis*).

⁸ (Pildoma tik tuo atveju, jeigu veiksmo tipas I arba K) Finansavimo formos: S – grąžinamoji subsidija, NS – negrąžinamoji subsidija, FP – finansinė priemonė

⁹ Gali būti pildoma patvirtinus 2021–2030 metų Nacionalinį pažangos planą ir iki priemonės patvirtinimo.

¹⁰ Visa suma atsižvelgiant į visus finansavimo šaltinius.

¹¹ Priemonės veiksmus ar veiklas administruojanti institucija.